

АЛЕКСАНДЪР ГРИН ОСТРОВ РЕНО

Превод от руски: Лилия Илиева, 1984

chitanka.info

Вслушвай се само в гласа на безгласните.
(Древноиндийска
мъдрост)

I

ЕДИН ИЗЧЕЗВА

Лейтенантът стоеше при щирборда на клипера и замислено гледаше залеза. Океанът величествено дремеше. Неясната черта на хоризонта димеше в златния огън на червения полудиск. Полудискът, подобно огромна капка разтопен метал, бързо потъваше в океана, опъвайки от своята пламтяща арка до корпуса на клипера широка блестяща ивица сякаш от златни люспи.

Лъчите постепенно се губеха, гаснеха, щом докоснеха водата, докато полудискът се превърна в тънък червен резен. Зад гърба на лейтенанта, стигнали зенита, тихо се спускаха сенки. Повя хлад. Мачтовите светлини на фенерите пламнаха в черната като разтопена смола вода на рейда и Южният кръст разпиля по кадифеното небе едри, бляскави брилянти. Бледата шир на хоризонта се стесняваше и на лейтенанта му се струваше, че гледа през едва отхлупена черна кутия. Последният лъч затрептя колебливо на хоризонта, припламна и угасна.

Лейтенантът запали цигара, старателно закопча китела си и се обърна към острова. Нощта скъсяваше разстоянието; черната грамада на брега изглеждаше съвсем близко; клиперът като че ли бе прилепил борд към невидимите скали в тъмнината, макар че корабът беше на повече от един кабелт разстояние от сушата. Нощният вятър носеше остра миризма и влага от гъсталака на брега; там беше съвсем тихо и ти се искаше да вярваш, че островът е населен с хиляди неизвестни, хитри врагове, които дебнат кораба в тъмното, като изчакват удобния момент да го нападнат, да избият екипажа и огласят с радостни викове морския покой.

Лейтенантът си представи голяма тълпа диваци, около двеста души, мислено ги нагости с двоен заряд картеч и съжали, че вместо с пирати островът е населен с толкова много маймуни, които биха стигнали за всички европейски зоологически градини. Военното оръжие по необходимост трябва да ги отминава. Няма и помен от разбойници, способни да убият някого от петимата моряци, които бяха

изпратили преди три часа за вода. И наистина лодката много се забави. Кръчми тук няма, а устието на реката е съвсем близо до брега.

— Наистина момчетата не бързат — измърмори лейтенантът.

Океанът слабо въздишаше. Към офицера се приближиха тежки, големи крачки и сгърбената, черна фигура на боцмана спря пред него. Мъждивият фенер осветяваше набръчканото му лице с тънки обръснати устни. Боцманът глухо се изкашля и каза:

— Нашите не се връщат.

— Да и вие би трябвало да знаете по този въпрос повече, отколкото аз — каза сухо офицерът. — Четири часа, как ви се струва, господин боцман?

Боцманът разсеяно прехапа устни и изплю тютюна. Той беше на мнение, че не си струва човек да се тревожи предварително. Лейтенантът нетърпеливо попита:

— Какво става?

— Ще дойдат — каза боцманът, — няма да останат да нощуват на брега. Там няма жени.

— Няма жени, чудесно, но могат да загинат.

— Петима са, господин лейтенант.

— Нищо, че са петима. Не забравяйте, че тук има и зверове.

— Пет пушки — измърмори боцманът — са смехория за зверовете... с тях шега не бива... да...

Той извърна глава и се заслуша. Лицето му сякаш казваше: „Нима? Да... всъщност... възможно е... може би...“

Сенките на щатове и вантите се кръстосваха на черни ивици по палубата. Водата тъмнееше зад борда. Непрогледна тъмнина скриваше пространството; клиперът потъваше с нея, самотен, мъничък, смълчан.

— Какво се ослушвате? — попита офицерът. — По-добре да бяхте се погрижили да не пускате хаймани, а опитни хора. Какво има?

— Весла — отговори кратко боцманът, събрал вежди. — Ето слушайте — добави той след малко. — Така обръща веслата Бул. А така ги хлопа негодникът Ранги. Той никога няма да се научи да гребе, господин лейтенант, бъдете спокоен.

Лейтенантът се заслуша, но известно време тишината се нарушаваше само от слабото хлипане на водата в клюзовете, скрибуцането на гафела и хрипливото дишане на боцмана. После, сякаш не забеляза, а отгатна, той усети далечно колебание на въздуха,

подобно на резкия звук от падащ камък. Всичко стихна. Боцманът постоя още малко, уверено замига и се изпъна.

— Идват! — процеди той и шумно изплю тютюна. — Ранги, кълна се в сатаната, винаги търси момичета. Стоварете го на гол риф, моментално ще се влюби. В кого? Там е тайната я... А тук? Хващам се на бас, че за него дяволът е способен да се превърне в жена... Дори...

— Старче — прекъсна го лейтенантът, — нима вие чувате нещо?

— Аз ли? — Боцманът спокойно въздъхна и хитро се усмихна. — Вижте какво, господин лейтенант, аз още от дете страдам от това. Случвало се е от една миля да чувам кой идва и в каква посока се движи. В ушите ми винаги свири оркестър, истина ви казвам, господин лейтенант, дори и при пълно затишие.

— Да — каза лейтенантът, — сега и аз май долавям нещо.

От непрогледната тъмнина се чу ритмично пляскане на весла, неясни викове, скърцане на ключове; лодката влезе в полумрака на корабните светлини; лейтенантът отиде при трапа, наведе се и високо извика:

— Каналии!...

Лодката глухо се удряше в борда на клипера. Моряците се изкачиха един подир друг и се построиха на шканците с лице към морето.

Лейтенантът започна да брой.

— Един, двама, трима и... Чакайте, Матио, колко бяха?

— Петима, господин лейтенант. Ама че работа!

— Е — попита нетърпеливо офицерът, — къде е петият?

— Петият? — каза крайният моряк. — Петият беше Тарт.

Помълча и нерешително обясни:

— Той изчезна... Извинете, господин лейтенант, но не знаем къде е. Няма го.

Настъпи напрегнато мълчание. Морякът почака малко, сякаш да намери думи, за да изрази почудата си, и прибави с разперени ръце:

— Тоест, пропадна окончателно, като че потъна в дън земя. Никъде го няма, затова закъсняхме. Ранги вика: „Трябва да тръгваме.“ А аз му викам: „Чакайте, как така? Тарт няма лодка... Да — викам, — няма лодка...“

Морякът добродушно се ухили и се почеса зад ухото. Лейтенантът нервно сви рамене и погледна боцмана. Морският вълк

загрижено размишляваше и мърдаше смръщените си устни.

— Чакай — рече с отпаднал глас лейтенантът. — Как така пропадна? Къде? Сигурно сте носили ром и сега Тарт се търкаля под някое дърво?

Морякът гореше от желание да предаде подробностите и още дълго щеше да тъпче на едно място, поемайки с мощните си гърди нощния въздух, ако чевръстият Ранги не беше отървал смутената му душа. Той махна категорично с ръка и гладко разказа всичко.

Според него било така: никой не забелязал как Тарт се отделил от останалите. Когато дошло време да се връщат на клипера, се разтревожили и дали сигнални изстрели. Мръкнало и някои взели да недоволствуват. Тогава решили да чакат още половин час и да тръгнат.

Лейтенантът стоеше с угрижено лице, без да знае какво да прави. Моряците мълчаха. Боцманът плюеше сдъвкания тютюн и се мръщеше.

Когато отиде на вечерния рапорт, лейтенантът завари капитана улисан да реди пасианс. По тиранти, с разкопчана яка на ризата и изпотено, подпухнало лице той приличаше на фермер, зачервен след бутилка бира. Пред него стояха дебела кана и малка тумбеста чаша. Той постоянно я пълнеше и изпиваше до капка, като облизваше черните си, прошарени мустаци. Капитанът от време на време се обръщаше към лейтенанта, спираше върху него разсеяно-равнодушните си, червени като на питомен заек очи и отново пляскаше картите, като повтаряше:

— Туз вляво, дама отдясно, сега трябва седмица. Къде се дяна седморката, дявол да го вземе?

Пасиансът не излезе. Капитанът въздъхна тежко, разбърка картите, пийна и попита:

— Та казвате, че един безделник е изчезнал? Разкажете как е станало.

Лейтенантът отново разказа. Сега капитанът слушаше другояче, схващайки фразата с половин дума и без да му даде възможност да завърши, заяви, като стовари длан върху мушамата на масата:

— Утре, щом съмне, изпатете шестима души да претърсят навсякъде. Получил е слънчев удар. Той от юг ли е?

— Не знам — каза лейтенантът, — впрочем...

— Разбира се — прекъсна го капитанът, дълбокомислено присвил очи, — работата е ясна. Северняците са слаби в главата. В сегашната кампания този ще е десетият. Впрочем какво има повече да разсъждаваме; ако е умрял — да върви по дяволите, а ако е жив — сто камшика по гърба!

Каютата се изпълни с хора. Дойде докторът, старши лейтенантът и доставчикът. Лейтенантът, който беше загубил на фараон четвърт годишна заплата, си спомни за бялото боне на своята майка, на която трябваше да прати пари, и се прибра. Зноят в задушната каюта прогонваше съня. Буйната кръв шумеше, бунтуваше се, възбудата се превърна в болезнено напрежение.

Лейтенантът излезе на палубата и дълго, без мисли, в дълбок сънен захлас гледа тъмните очертания на брега, суров и тайнствен като човешка душа. Там скита заблудилият се Тарт, а може би лежи мъртъв с жълто, изострено лице, а трупът му се разлага и трови нощния въздух.

„Всички ще умрем“ — заключи лейтенантът и весело въздъхна при мисълта, че е още жив и след половин година ще се върне в старите ниски стаи, зад чиито прозорци шумят кестени и блести окъпаният в слънце пясък.

II КАКВО РАЗКАЗВА ГОРАТА

Когато петимата моряци слязоха на брега и преди да напълнят бурето, решиха да се поразтърчат, като пуснат два-три куршума по пернатото население, Тарт се отдели от другарите си и тръгна без посока: промъкваше се между цъфналите храсталаци и се радваше като дете на великолепната непозната гора. Заобикаляше го чужд, странно див горски гъсталак. Сребристосиви, сиво-кафяви и кафяви стволове просветваха сред преливащата мрежа от сенки, опрели в небето сплетените си върхари, и шумата им зеленееше във всички оттенъци — от тъмно до бледозелено, като изсъхнала трева. Тарт мълчаливо възприемаше този безименен свят. С широко отворени, жадни очи поглъщаше дивата му красота. Сякаш чудновати ножици бяха скроили от огромно зелено платнище безброй ярки рисунки. Гъстите, тежки лъчи на слънцето стърчаха в пролуките подобно златни шпаги, блеснали върху зелено кадифе. Хиляди пъстри птици с крясък прелитаха наоколо. Червеникавокафяви с малинови качулчета, жълти със сини криле, зелени на алени точици, черни с дълги виолетови опашки — пернати във всички цветове се завираха в гъсталака, излитаха с крясък и шумно подскачаха по клончетата. Най-малките излитаха от мъхнатите сенки на силната светлина, прелитаха като живи скъпоценни камъни и гаснеха, скривайки се в шумата. Тревата, колкото малък храст или гигантски мъх, се поклащаше във всички посоки, скрила тайнствения си живот. Ярките, разкошни цветя замайваха главата с благоуханието си. Повечето бяха на пълзящи гирлянди, сплетени в слънчевата светлина като водорасли в бистра вода. Бели, кафяви с прозрачни жилки, матоворозови, сини — те изморяваха очите, дразнеха и възхищаваха.

Тарт вървеше като пиан, замаян от влажния, ароматен въздух и невиджаната щедрост на земята. Буковите гори в родината му в сравнение с острова приличаха на оплешивяла глава пред черни женски къдри. Вдигнал глава, той гледаше с любопитство и щастливо

недоумение как стадо маймуни, като размахваха опашки и се люлееха надолу с главата на близките клончета, профучаваха шумно с писък и подплашваха птиците. Животинчетата се изгубиха от погледа, напевната тишина на гората монотонно звънеше в ушите, а той стоеше с пръст върху пуська на пушката и съсредоточено се усмихваше. После бавно, смътно почувствува, че някой го гледа, въздъхна и несъзнателно се озърна.

Но нямаше никой. Както преди минута, закривайки небето над главата му, надвисваше живата тъкан на зеленината; прехвърчаха птици; жълтееха узрели едри плодове, целите в бодли. Тарт обърна поглед към най-близките преплетени листа, вдлъбнати като назъбени чашки, и забеляза нещо малко, зеленикаво, подобно на недозряла слива. Затаеното присъствие на някаква дебнеща сила се усещаше именно тук, на три крачки от него. Сливата едва-едва се поклащаше на невидима опашчица: морякът неспокойно зашава, безсилен да обясни тревогата си, център на която стана този почти незабележим плод. Той протегна ръка и бързо, с разтреперано от погнуса тяло отдръпна пръстите си: малка змия, лъскава като разтопен метал, прорязва със сплеснатата си глава въздуха и зашумоля в листака. Тарт намръщи вежди и я удари с цевта на щуцера. Влечугото с леко съскане падна в тревата; Тарт отскочи и бързо се отдалечи.

Някъде отдалеч се чу изстрел, след него втори: другарите на Тарт, изглежда, сериозно ловуваха. Морякът замислено се спря. Още един далечен изстрел отекна в тишината и Тарт изведнъж съобрази, че се е отдалечил много. Краката му се умориха, ожадня, но радостното, възторжено опиянение му даваше сила, караше го да върви, без да мисли и без да си дава сметка къде отива. Понякога му се струваше, че се върти на едно място в странен, фантастичен танц, че всичко около него живее и диша, а той спи вървешком, с широко отворени очи; че вече ги няма океанът и клиперът, и той не е живял никога сред хора, а винаги е бродил тук, заслушан в музиката на тишината, в дишането си и в гласа на далечни предчувствия, мъгляви като детски сън.

В гората притъмняваше, все повече се приближаваха стволите на дърветата, по-гъсто се сплитаха зелените чадъри над главата на Тарт, краката потъваха в дебелия килим, гласовете на птиците затихваха. Неясни видения се носеха в мрачните обятия на гората и изживяваха мимолетното си съществуване. Безбройните им очи,

невидими за Тарт, се рояха във въздуха, ронеха сълзи цветя по ръцете му, искряха като зеленикави светли точки насекоми и се криеха, углъбено, с нежна печал, като тъжен спомен. Тарт продължаваше да върви, обзет от тревожно вцепенение и тъга.

Най-сетне трябваше да спре. Заобикаляше го глух, непроходим пущинак, почти пълната тъмнина дъхаше на гнило, разнасяше се тежка сладникава миризма на разлагащи се растения и влага. Той опипваше наоколо с ръце и хващаше влажни стебла, буболечки, крехки изсъхнали листа и дребни извити бодли. Задъхан от зноя, тревогата и необяснимото мъчително вълнение, Тарт запали восъчна клечка кибрит и освети зелената гробница. Той беше като в гроб. От всички страни надвисваха зелени грамади, лъсналите от влага стволоче надничаха между тях.

Тарт хвърли клечката и зашеметен от тъмнината, се втурна направо. Това бе отчаяно сражение на човека с гората, на желанието — с препятствието, на живото тяло — с жилавата, почти непроходима стена. Той вземаше с пръстърп всяка крачка, всяко движение на краката. Хиляди мощни пружини го удряха в гърдите и лицето, раздираха кожата, нараняваха ръцете му, мълчаливи, необуздани прегръдки го отхвърляха назад. Ослепен и задъхан, Тарт по инстинкт се втурваше напред, спираше се, поемаше си дъх и отново като войник, притиснат от неприятеля, вървеше крачка по крачка през тъмния пущинак.

Зората настъпи неочаквано, когато Тарт най-малко й се надяваше. Измъчен, но доволен, той избърса с ръкава на рубашката издрасканото си, потно лице, изправи се, отвори очи, трепна и пак ги затвори. Разтреперан от възторг, за момент Тарт не посмя да вдигне клепачи от страх, че окръжилото го неочаквано великолепие ще се окаже фантастична измислица. Но силната, пламтяща светлина проникваше през ресниците му като червена мъгла и радостта нетърпеливо отвори очите му.

Пред него се откри кръгла горска поляна, покрита от край до край с гъста, сочна зеленина. Тревата достигаше половин човешки бой; яркият й, но нежен цвят смайваше очите с необикновената си чистота, лъскавина и свежест. На трийсет крачки от Тарт, закривайки най-близките дървета, се издигаха скали от тъмнорозов гранит; разкъсаният им кръг напомняше неправилна подкова, чийто краища бяха обърнати към него. Контурите им не бяха плътни и заоблени, а

заострени и леки, сякаш моделирани с тънки пръсти от червен восък, те блестяха по краищата на изумрудената поляна като коралова огърлица, хвърлена върху зелена коприна. Дъгоцветен прах от водопади димеше при върховете им: тънки като паяжина струи се спущаха еднозвучно надолу и сякаш застиваха във въздуха.

Те бяха много. Ту се събираха в едно и се лееха като буен сребърен поток, или по два, по три кротко се плъзгаха по влажното ложе в невидим водоем; ту самотен водопад се спущаше по издатините, скачаше от високия гребен и пилееше във въздуха прозрачно, разтопено сребро; ту гладка като стъкло ивица шумно се разбиваше в камъните и сипеше блестящ град от пръски. Тропическото слънце ликуваше с милиарди златни атоми в играта на водите. И падаха ли, падаха надолу в бисерен полукръг тънки, умирени водопади.

Тарт въздъхна дълбоко и се засмя; кротката усмивка остана на слисаното му от възхищение лице. Дърветата, които растяха около поляната, също го поразиха. Тъмнозелените им широки листа светлееха, близо до дънера избледняваха, ставаха прозрачно златисти, а съвсем навътре светеха като разпалени огнища, тънички и розови, подобно ранна зора. Разклонените, издадени над земята корени, държаха ствола във въздуха.

Тарт отново загледа поляната, толкова беше свежа, кадифено зелена и възхитителна. Светлата пустота се преливаше далеч, при скалите, тънките водопади повтаряха с трептящия въздух еднозвучната мелодия. И розовите огнища в тъмнозелените грамади откриваха на слънчевия поток дивата прелест на земята.

Разтреперан от внезапно обзелата го любов към света, Тарт инстинктивно протегна ръка и мислено докосна високите скали. Необясним, буен възторг прикова душата му към безлюдното тържество на гората и нежна, невидима ръка легна на шията му, спирайки дъха, пълен със затаени сълзи. Тогава се понесе вик, който окрили живата тишина на земята. Тарт викаше с блеснали от сълзи очи: гласът му летеше към водопадите, удряше се в каменните стъпала и три пъти повторен от ехото, се превръщаше в песен, страдна и проста, родена от внезапното, мъчително, дълбоко вълнение.

Кой до кормилото е пак
нащрек и в нощен час?
Плющят платна в навъсен мрак
над разлюлян компас,
заспалият доскоро бряг
очаква гости — нас.
Ръката — спи и тя дори! —
кормило не върти;
зловещо е преди зори,
щом буря върхлети —
изригна тя и се укри
в крайзвездни висоти.
Безспир ни дебне тъмнина,
но гледаме напред —
там, гдето в пламенна страна
цветя цъфтят навред.
Не спи, моряко! До една
надвий беди безчет!
Като че сме го взели с бой,
ще спрем на тоя кей
и стъпките ни в бодър строй
ще тропнат гръмко, хей!
Кормчийо, стой на поста свой,
в нощта да спиш недей!^[1]

Мелодията го покори, още дълго без думи звучеше гласът му, повтаряйки натрапчивия тъжен напев на моряшката песен. Той стоеше в края на поляната без желание, без мисли, разчувствуван от спомените за онова, което е било също така прекрасно и неочаквано в живота му, както малкият рай на дивия остров, възхитен от внезапно изличения от паметта му тежък, труден живот, черните периоди от съществуването, когато душата износва предишната си обвивка и спи като гъсеница, преди да блесне, размахала криле. Щастливите, радостни дни го обкръжиха. Ръцете на любимите жени погалиха страните му със свилените си коси. Ловът в родните гори и нощите под звездното небе възкръснаха, изпълнени с волната самота, опасностите

и сполуките. И той самият, Тарт, с ново голямо сърце видя себе си такъв, както в часовете на мечтание, върху склона на пустинните хълмове във вечерния здрач.

Той свали пушката, легна на тревата и с ужас помисли за утрешния неизбежен ден: част от живота, отдаден на другите...

От уханието на цветята му се виеше свят. Ръцете и краката му трепереха от умора, лицето гореше и розова мъгла плувна в затворените очи.

Той не се съпротивляваше. Дълбокото сънно вцепенение го приласка и бавно го потопи в дъхавия, мирен океан на съня, където бродят изпълнените желания и радостта, непомрачена от човека. Тарт заспа и когато се събуди, цареше нощ и тъмна, звездна тишина.

[1] Стиховете в разказа „Остров Рено“ преведе Пенчо Симов. ↑

III

БЛЕМЕР НАМИРА ТАРТ

Тарт седеше със свити крака умислен край огъня и се заслушваше. Не беше спал през нощта; лицето му беше се сбръчкало от тежкия, тревожен унес, а ръцете, с които дробеше тютюна, се движеха не на място и разсеяно събираха изхвърчалите под ножа отрезки. Увереността, че никой не го наблюдава, придаваше на лицето му оня особен, непринуден израз, когато всеки мускул и поглед на човека издава настроението му също така ясно, както четливо написано писмо. Огънят лениво пращеше, съскаше, виеше се по гладката стомана на пушката и бледо припламваше в очите на Тарт. Наоколо гората дремеше в задухата на пладнето; глух шум на невидим живот трептеше в нея, вълнуваше душата със странното очарование на самотата, гигантската си сила и тишина.

Морякът стана, изсипа нарязания тютюн в малка тенекиена кутийка, вдигна пушката и стоя дълго така, заслушан в гласа на птиците. Понякога за миг чудновата шарка на листата пламваше пред него с измамлив силует на звяр, ръката му потреперваше несъзнателно и разклащаше дулото на пушката. Зелени светлилки и мрак се редуваха дълбоко в гората. Мисълта му тревожно летеше към тях да открие рогато и стройно, мълчаливо, живо същество с черни, влажни очи.

В звучен, изнурителен унес заобикаляше човека гората, наситена с блатни изпарения, мирис на гнили растения и дива, приказна красота. Ту наблизко, ту по-далече изпращяваше храст, невиджани, непознати същества се движеха там, дебнейки се едно друго, и образите им, създадени от въображението на Тарт, приемаха чудовищни, страхотни размери или, обратно, бледнееха и се сливаха, когато престанеше пращането.

Рязък, стряскащ крясък на птица го изкара от дълбокото, тържествено вцепенение. Той вдигна очи нагоре, но начаса инстинктивно ги сведе, вдигна петлето и застана нащрек, като местеше поглед по светлата пъстра шума.

Отначало беше трудно да определи какво е това: малка замряла сянка или петно от козина; нечие любопитно, предпазливо присъствие се усещаше на не повече от десетина крачки и объркваше мислите, заличаваше всичко друго, освен жестокото, пламенно желание да види очите на звяра. Тарт тихо пристъпи напред и искаше да извика, за да накара животното да изскочи от храстите, но изведнъж, в най-гъстата зелена мрежа от растения, долови блясъка на черни очи, изправи се и изтръпна от изненада. Щуцерът нервно се залюля в ръцете му и затаил дъх, два-три мига Тарт не се решаваше да стреля — толкова безкрайно удивление, наивност и любопитство светеха в малката бляскава зеница.

Окото продължаваше да разглежда човека, раздвижи се, наближи, към него се присъедини второ и жадният, настойчив поглед започна да дразни Тарт. Сякаш го питаха: кой си? Той вдигна пушката, прицели се и отпусна ръце едновременно със запъхтения вик на силно зарадван човек:

— Тарт, сто дяволи, здравей!

Тарт се извърна с изтръпнало сърце към моряка. В храстите нещо лудо затрещя, мярнаха се изплашено и се скриха ниски, силно извити рога. По бузите на Блемер като град течеше пот. Очите, зачервени от умората и горещината, тревожно опипваха лицето на Тарт, а пълните устни се мръщеа, за да сдържат смеха. Той си свали фуражката, избърса с ръкава на ризата изпотеното си чело и се развика пак с цялата мощ на широките си, яки моряшки гърди:

— Как можа да се заблудиш, плашило такова! На три мили дължина и три ширина! Това е дъно на чаша, а не остров. Разбира се, има острови, привлекателни за порядъчните хора. Цейлон например, Зеландия, а не тази, прощавай за израза, кошница трева! Изобщо бяхме решили, че те е изял орангутан или си се обесил! Но аз искрено, дяволски се радвам, че не е така!

Той хвана ръката на Тарт и започна да я тръска така, че щеше да му счупи пръстите. Тарт изпитателно гледаше Блемер. Разбира се, той ще го издаде — би било страшно лекомислено да мисли другояче. Прост е и глупав, добър и жесток. И на всичко отгоре бърлив, обича да се подсмива. Ето, вече го гледа като собственик, облизва се и мислено потрива ръце, предвкушвайки казаната през зъби похвала на капитана.

Морякът свали пушката, облекчено мръдна рамене и отново се разбъбра, за кураж. Мълчаливата неподвижност на Тарт го смущаваше. Той бърбеше високо, защото не се решаваше да каже направо: „Да вървим!“ — объркваше се, потеше се и за десети път взе да разказва за тревогите, общото недоумение и търсенето. Гласът му ставаше все по-неуверен и Тарт го слушаше все по-разсеяно, като ту се усмихваше, ту се мръщеше. Сякаш хем беше тук, хем не беше, същевременно свой, познат и чужд, затворен и враждебен.

— Обърнали сме се на същински кучета — задъхваше се Блемер. — Чувствувам се мокър като ябълка в сироп. То се знае, не можехме да се върнем без тебе, заповядаха ни да те намерим жив или мъртъв, да те изровим изпод земята, да те извадим от търбуха на пантерата или да те уловим във въздуха... Готвачът по погрешка вместо уиски пил оцет, сега лежи и охка, а утре ще дават заплатата за четири месеца в истинско злато! Силвестър е ударил око на моята кесия, дължа му от Хонконг четиринайсет каймета, но нека първо ги спечели, дявол да го вземе! Кой, ако не аз, му даде на макао две съвсем нови сукнени рубашки! А ти, Тарт, знаеш ли... изобщо казват... само че, моля те, не се сърди... Вярно ли е?

— Какво? — попита Тарт и завъртя шомпъла в цевта на пушката.

— Ами че... Хайде, не се преструвай, моля ти се... Ако обаче не е вярно — все едно...

Блемер сниши гласа си и лицето му изрази плахо уважение. Тарт се занимаваше с пушката, извади затулката, бавно обърна щуцера с приклада нагоре и от цевта се изсипаха малки, лъскави сачми.

Блемер чакаше нетърпеливо и когато мургавата ръка на Тарт започна да вкарва куршума и да удря звънко с шомпъла в невидимата му повърхност, забеляза:

— Ти повреди бойния заряд, какъв ти лов сега? Време е за обед.

Тарт изтегли шомпъла и вдигна уморените си хлътнали очи, но Блемер не прочете в тях вълнението от взетото твърдо решение. Струваше му се, че Тарт иска да си поговорят и въздишайки, чакаше удовлетворителен отговор. Но Тарт явно не бързаше. Блемер каза:

— Та тъй... Е, какво — вярно ли е?

— Какво да е вярно? — викна изведнъж Тарт и в очите му пламна такава злоба, че морякът несъзнателно отстъпи назад. — Какво дрънкат там за мене вашите фъфлеци тюлени? Какво? Хайде, казвай?

— Тарт, какво ти е? Нищо, кълна се в честта си, за бога, нищо — обърка се морякът побледнял от изненада, — просто... просто, разправят, че ти...

— Е, казвай, Блемер — сдържа се Тарт и дълбоко въздъхна. — Какво има?

— Ами че... — Блемер разтвори ръце и с усилие заговори: — Че ти правиш магии и... такова... видял си дявола... разбираш ли? Затова, казват, винаги мълчиш, е... А аз мисля, че не е истина, с очите си съм виждал у теб църковен молитвеник.

Морякът разтревожено замълча; той самият вярваше на това. Живата тишина на гората стана мъчително напрегната; изведнъж Блемер изпита инстинктивен страх, сякаш всичко зелено и диво се ослушваше, шепнеше и го гледаше с хиляди ефирни очи.

Тарт се намръщи; отегчена, но мека усмивка промени израза на лицето му.

— Блемер — каза той, — върви да обядваш. Аз съм сит и освен това не ми е добре.

— Как — учуди се Блемер, — тебе те чакат, разбираш ли?

— Ще дойда после.

— После ли?

— Ами сега не ми се идва.

Морякът колебливо се разсмя; той не разбираше Тарт.

— Блемер — изведнъж бързо и решително заговори Тарт, загледан някъде встрани. — Върви и кажи на всички, че няма да се върна. Разбра ли? Така кажи: Тарт остана на острова. Той не иска повече да служи, да се унижава, да бъде там, където не му харесва. Кажи така: аз го уговорях, молих, заплашвах, но всичко беше напразно. Кажи, че Тарт се е заклел да те застреля, ако не го оставиш на мира.

Тарт си пое дъх, оправи кожения колан и набързо плъзна поглед по лицето на моряка. Той видя как жилите по слепите очи на Блемер се издуха, как дясната му ръка направи неопределено движение и задърпа яката на рубашката, а смутените очи се закръглиха, взеха да блуждаят, без да намерят отговор. Настъпи мълчание.

— Ти се шегуваш — с изстинал глас процеди Блемер, — прави ти удоволствие да говориш глупости. Впрочем, ако тръгнем веднага, ще можем да хванем на брега нашите, двамата трудно ще гребем.

— Блемер — Тарт се зачерви от яд и дори тропна с крак. — Блемер, връщай се сам. Аз няма да дойда. Не се шегувам, време е да го разбереш. Тъй че върви и кажи: хората вече не съществуват за Тарт. Той искрено се извинява на всички, но е решил да живее сам. Разбра ли?

Дъхът на моряка спря, той с любопитни, изплашени очи затърси сянка от усмивка по съсредоточеното лице на Тарт. Луд! Казват, че по тукашните блата имало такива цветя, до които не трябва да се докосваш. А Тарт сигурно ги еbral — такъв е... Ей, че чудо!

— Сбогом — каза Тарт. — Като видиш нашите, поздрави ги.

Той въздъхна, наклони щуцера напред и се отдалечи. Блемер гледаше олюляващата се фигура и все още не вярваше на очите си, но когато Тарт се наведе и се мушна в пъстрата зеленина в края на гората — морякът не издържа. Задъхан от внезапен гняв и страх да не изпусне беглеца, Блемер притича по поляната, вървешком вдигна петлето и извика към оная страна, където изпращяваха огънатите храсти.

— Ще те убия! Ей! Стой!

Гласът му безпомощно потъна в зеления пущинак. Той почака една секунда и изведнъж, забързан да отмъсти, стреля. Куршумът свирна проточено и профуча край разкъсаните листа. Птиците замлъкнаха; гнетяща тишина изпълни гората.

— Стой! — отново изрева Блемер и се спусна подире му. — Каналия! Дезертъор!

Препъна се, размаха разтревожено пушката, измина тичешката още десет крачки, отново видя Тарт и почувствува, че възбудата му изведнъж стихва. Тарт се целеше в гърдите му с пръст на спусъка.

Морякът инстинктивно отстъпи назад, да се защити от изстрела, бавно вдигна ръце и сам се прицели. Вълнението му пречеше, той не можа веднага да намери мушката, злобно изруга и замря в очакване на изстрела. Тарт вдигна глава. Блемер интуитивно се отмести назад, плувна в пот, натисна спусъка и в този момент Тарт стреля и го продупчи като игла ленено платно.

Онова, което беше Блемер, се свлече, после се изтегна, разтвори крака и замря. Въздухът свиреше в простреляните му гърди, голата му глава потреперваше, мъчеше се да се повдигне и да се защити с поглед от новия изстрел. Тарт болезнено се усмихна, клекна до моряка и

измъкна от стиснатите му пръсти конвулсивно изскубнатата трева. Понататък не знаеше какво да прави и стоеше на колене, сразен от мъчителна тревога.

Блемер обърна глава, глътна напирещата кръв и изруга. Тарт му се стори страшно чудовище, едва ли не човекоядец. Той погледна нагоре и като видя знойната синева на небето, си спомни за смъртта.

— Подлец си ти, подлец! — застана Блемер. — Защо го направи?

— Престани да дрънкаш глупости — възрази Тарт, откъсвайки долния край на рубашката си. — Ти тръгна на лов за мене като за звяр, но зверовете се научиха да стрелят. Трябваше да стрелям, иначе сега аз щях да лежа на твоето място.

Той нави импровизирания бинт, разкопча куртката на Блемер и се опита да спре кръвта. Лепкавата гореща течност мокреше пръстите и се чуваше как изплашеното сърце тупти слабо. Тарт натисна по-силно, Блемер потрепера неспокойно и се намръщи.

— Адски боли — процеди той, хъркайки. — Остави, нищо няма да излезе. Дупката е дълбока и скоро ще умра. Ти се смееш, мръснико, убиецо!...

— Не се смей — възрази Тарт със сериозна усмивка. — А ми е тежко. Прости ми за неволния куршум.

Той не откъсваше поглед от посърналото лице на моряка. Около очите му легнаха синкави сенки; широката, отдавна небръсната брада упорито щръкна нагоре.

— Защо го направи, ливадо — простена Блемер и безсилно се надигна, — аз ще умра, разбираш ли? Защо?

Равнодушно-спокойно и далечно се синееше небето. А долу, облян в студената пот на агонията, умираше човек, жертва на свободната воля.

— Блемер — каза Тарт, — ти дойде в гората да ме намериш. Желанието ти се изпълни. Но щом не поисках да дойда с тебе, как можа да помислиш, че със сила ще можеш да сломиш силата, без риск да проиграеш собствената си карта?

— По дяволите! — застана Блемер и изплю розова слюнка. — Ти си просто изменник и негодник! — Той млъкна, но скоро застана отново, и то така високо, че Тарт се разтрепера. Раненият направи последно отчаяно усилие да вдигне глава; очите му се забулиха със смъртна влага и той заприлича на червена смачкана мравка.

— Много ли се мъчиш? — попита Тарт.

— Мъча ли се? О-о-ох! — закрещя Блемер. — Тарт, ти си дезертър и мръсник, но си спомни, моля те, че на „Аврора“ има лазарет!... Тичай там... кажи, че умирам!...

Тарт отрицателно поклати глава. Блемер се изтягаше, ту опираше глава на земята и размахваше ръце, ту отново долепваше гръб о влажната земя. По внезапно отслабналото му, посивяло лице пробяга болезнен гърч. Той запсува. Отначало тихо, после с високо мрънкане избълва сложен арсенал от отвратителни псувни. Тарт го гледаше, чакаше и когато очите на Блемер се забулиха — взе да зарежда пушката.

— Потърпи още малко, Блемер — каза той. — Ей сега всичко ще се свърши.

Блемер не отговори. През стиснатите до кръв устни на моряка Тарт чувствуваше милиони викове, сковани от ярост и страдание. Той отиде настрани, за да не се досети Блемер какво е намислил, прицели се в тила му и стреля.

Раненият потрепера, въздъхна и застина.

Сега беше мъртъв. Малката зелена армия от степна трева обкръжи силното, цветущо тяло, леко се полюшна и надзърна в лицето му.

IV

„ГАРНАШ, УЛИЦА «ПЕТЕЛА»“

На брега, почти до водата, в сянката на огромно варингиново дърво има здрава дъбова бъчва, плътно завита с насмолен брезент. Тя не се затваря; това е международна пощенска станция. Тук от преминаващите кораби се пускат писма за всички краища на света. Корабът, който плува за Австралия, прибира австралийската кореспонденция; плаващият за Европа — европейската.

Клиперът се готвеше да отплава. Бавно, настойчиво трещеше брашпилът и се въртеше тежко в желязното гнездо. Дебелото въже изпълзя от водата, теглейки котвата, цялата облепена с водорасли, тиня и раковини. Разкиснатите от жегата моряци отпуснато се мъкнеха по нажежената смола на палубата, затягаха фалините или седяха на реите и опъваха изсъхналите платна. В това време на брега пристана лодка с шестима гребци, младши лейтенантът на клипера скочи на пясъка и отиде при бъчвата. Повдигна брезента, извади от нея няколко пакета и пусна на свой ред връзка писма.

После всички заминаха и скоро се превърнаха в малко, черно петно, размахващо мънички весла. Клиперът се преобразяваше. От рей до рей, скривайки мачтите, се издуваха големи платна. Корабът заприлича на птица със замрели във въздуха криле, целият напрегнат, нетърпелив, едва сдържащ се да не полети.

Бушпритът на клипера бавно очерта полукръг от запад на югоизток. Корабът тежко се изви и разпени с кормилото пладнешката, избледняла от зноя синева на залива. Сега той приличаше на човек, обърнал гръб на случайното, напуснато нощно убежище. Пенеста, равна бразда се проточи зад кърмата — клиперът потегли.

Контурите му издребняваха, ставаха все по-въздушни и светли. Той се движеше като нисколетящ албатрос, наклонил леко стройното си бяло тяло. А от брега на цветущия остров го гледаше един човек — Тарт.

Той равнодушно чакаше изчезването на клипера. Корабът откарваше земяците му, привичната, омръзнала до втръсване дисциплина, жалката заплата и нищо повече. Всичко останало беше при него. Можеше да ходи, както си иска, да тръгне накъдето си ще, да яде и пие по всяко време, да прави каквото иска и да не го е грижа за нищо. Той се отърсваше от бремето на земята, която наричат с кратката и страшна дума „родина“, без да разбира, че това трябва да означава мястото, където човек се е родил, и нищо повече.

Тарт гледеше отдалечаващия се клипер без капчица съмнение, че го смятат за убиец на Блемер. Защо прекратиха търсенето? Защо тъкмо след шест дни от бягството на Тарт клиперът тръгна за Австралия? Може би са решили, че е мъртъв? Но в очите на екипажа островът не беше толкова голям, че да изгубят надежда да намерят един човек или поне костите му. Поведението на „Аврора“ малко ядоса Тарт; чувствуваше се обиден. Крайно самолюбив, дързък и силен, той беше свикнал враговете да се отнасят към него и към постъпките му, както с неприятел по време на война. Нима клиперът наистина не бяга от него!

Той си спомни за своето убежище — скалистия ров с гладко като паркет дъно и покрив от цъфнали храсти. Нищо чудно, че клиперът си замина. Според тях Тарт може само да се е удавил, при това — кому ли е нужен особено животът на Блемер? На клипера има сто моряци, двама повече, двама по-малко — не е ли все едно? Времето е напрегнато, китайските пирати се вият като оси над архипелага. Военният кораб за разузнаване не може да остане дълго в бездействие.

Тарт вървеше с наведена глава бавно покрай брега. Собственото положение му се струваше съвсем ясно: ще отиде на друго място — ще варди да открие минаващи търговци. И нощният сигнален огън ще му даде кратък подслон на чужда палуба. Къде да отиде, защо и за какво?

Но той не мислеше за това. Страшната, безгранична свобода дишаше в лицето му с топлия мусон и горещата влага на клюмналите от жегата растения. Това беше екстаз на отчаян картоиграч, заложил на карта всичко и получил много повече. Спечелилият не мисли за какво ще харчи парите, той е далеч от всякакви сметки, звънът на златото кара сърцето му лудо да бие, понася го в шеметния вихър на прекрасните неосъществени възможности и желания. Може би още утре съдбата ще му отнеме всичко, спечелено днеска, но нали днес е щастлив?

Да живее прекрасната неизвестност!

Бавно, подтикван от любопитство и някакво предчувствие, Тарт стъпи на камъните, сложени под бъчвата, и отметна брезента. В дъното на бъчвата сивееха писма. Бяха много, двайсетина парчета и Тарт старателно ги прегледа.

Доставяше му удоволствие да държи в ръце видимите следи от заминалите си хора. Мислено да разговаря с тях, когато те дори и не подозират това. Стига да поиска, ще узнае за какво мислят, ще им възразява, без риск да бъде хванат, и те няма да го чуят. Моряшките писма особено го заинтересуваха. Той внимателно се взираше в тромавите, разкривени букви и смътно се досещаше, че може би пише и за него. Развълнуван от това предположение, Тарт внимателно сложи настрана няколко плика, на които бяха написани имената на местностите, близо до родното му място. Той търсеше най-близкия, роден земляк, ровеше се с разтреперани от нетърпение пръсти, слагаше върху пясъка сивите четириъгълни пликосе и изведнъж прочете:

„ГАРНАШ, УЛИЦА «ПЕТЕЛА»“.

Гарнаш! Той е роден на десетина мили от това градче. Още помни каруците със зарзават, пращия път, по който тичаше като момче, и е готов да се хване на бас, че го е писал не друг, а дебелият Рил!

Да, ето му името, написано с дребни печатни букви. Тарт извади ножа и разряза дебелата хартия на писмото. Рил пишеше много, четири големи листа от горе до долу бяха изпъстрени с драскулки; осведомяваше с подробности за плаването, събитията, на които е бил свидетел, и дълги, дебелашки нежности към жена си. Тарт припряно разчиташе редовете. Пръстите му затрепераха още по-силно, лицето помрачня; разтревожен, с блеснали втрещени очи, той хвърли хартията и инстинктивно хвана пушката.

Наоколо беше пусто както преди, лекият прибой търкаляше малките, валчести камъчета и тихо шумолеше в изсъхналите

водорасли. В главата му като отпечатани стояха редовете на смачканото и захвърлено писмо:

... ако е загинал, така му се пада. А нашите мислят, че е жив. Ще се върнем подир четири дена, за това време непременно ще го намерят, защото ще се движи свободно. Шестима ще се справят като нищо с един. Казват, прости ми, господи, че Тарт се е събрал с дявола. Кой го знае.

— Трябва да бягам! — каза Тарт, който с мъка си възвърна самообладанието. Току-що прочетеното му се струваше невероятна измислица. Изведнъж всичко промени цвета си, притаи се и замря като мълчалива, изплашена тълпа. Слънцето спря да грее, краката му натезаха и Тарт вървеше бавно, напрегнат, вцепенен, в припадък на безизходен, затаен гняв. Не можеше да мисли, съзнанието му бе обзето от болезненото усещане, че го дебнат невидими, враждебни хора. Мълчаливо отращение към тайната опасност се надигаше от дъното на душата му с нетърпеливото желание за открит, решителен край.

— Шестима ли? — каза Тарт и се спря. — Шестима сте, а? Кръвта нахлу в главата му и го заслепи. Почти без да съзнава какво прави, той предизвикателно вдигна щуцера и натисна спусъка. Изстрелът отекна в разкъсаната тишина и Тарт веднага зареди изпразнената, още димяща цев, бързо, без нито едно излишно движение.

Както преди зацари тишина, зловещата, пладнешка тишина на безлюдния остров. Морякът се ослуша, мълчанието го ядосваше. Той размаха юмрук и изсипа град от язвителни ругатни. Обезсилен от пристъпа на бясна злоба, вървеше напред, като кършеше храстите и брулеше с приклада дебелиите, сочни листа. Съзнаваше, че всички пътища са отрязани, че някой е чул изстрела и бе обхванат от злобно, весело равнодушие и необикновена дързост. Увереността му се възвръщаше с всяка минута и зеленият хоровод на гората се издигаше все по-високо и покриваше лицето му с дъхав полумрак. Той вървеше, а отзад, догонвайки го, тичаха шестимата, от време на време поспираха, заслушани в неясния шум от движението на уморения от преследването човек.

— Тарт! — извика, задъхан от тичането, висок, чернокос моряк.
— Ей, Тарт, почакай малко!

И всички след него повтаряха с напрегнати, настойчиви гласове:

— Тарт!

— Ей, Тарт!

— Тарт! Тарт!

Тарт се обърна почти с облекчение, с радостта на воин, отбил първия удар. И начаса всички се спряха.

— Тебе търсим — каза чернокосият, — ти ли си, а? Нали? Здравей, приятелю. Може би отпуската ти свърши и ще дойдеш с нас?

— Утре — каза Тарт и завъртя приклада. — Вие не ми трябва. И аз — за какво съм ви? Оставете ме, хрътки. Каква полза ще имате, ако съм на кораба? Явно никаква. Аз искам да живея тук и край! Това е всичко. Повече няма какво да говорим.

— Тарт! — извика уплашено слабичък, синеок селянин. — Ще загинеш. На тебе, виждам, ти е все едно, ти си отчаян човек. А ние служим на родината! Заповядано ни е да те издирим!

— Какво ме интересува родината ти — каза презрително Тарт. — Ти, сукалче, заплес, може би ще кажеш, че това е и моя родина? Три години се мотам на вашата плаваща черупка. Искам да живея, а не да служа на родината! Какво? Трябва ли да прахосвам най-хубавите си години заради няколко милиона, подобни на тебе? Всеки за себе си, братле.

— Тарт — каза третият моряк с кръгло, тъпо лице, — работата е ясна, не се съпротивлявай. Нали може да те убием, ако...

Той не довърши. Едновременно с кълбо дим тялото му се строполи в храстите и с разкрасени крака се залюля върху жилавите клони. Тарт пак се прицели и неволното раздвижване на обърканите моряци му осигури нов сполучлив изстрел... Чернокосият моряк взе да лази на четири крака и със сгърчена, отворена уста загълта въздух.

Пред очите на Тарт притъмня.

Той спокойно посрещна изстрелите на противника, пистолетът потрепера в простреляната му ръка и падна. Тарт го вдигна с другата ръка и стреля в нечие бяло, изкривено от страх лице.

Падайки, той мъчително дълго не можа да съобрази защо горят още червените пламъчета на изстрелите и нова тъпа болка пронизва с всеки удар проснатото му по гръб тяло. И всичко се превърна в сън.

Светнаха прекрасните водопади; блесналият от влага, розов гранит отразяваше водите им; кадифената прелест на поляната се ширна към черните корени на нагорещените като мънички огнища дървета и спусналата се тишина затвори очите на оня, който беше някога Тарт.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.